

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• FOR RELIGION OG KULTUR •

76. ÅRGANG

23. MAI 1964

A V I N N H O L D E T :
DE FATTIGES KIRKE - MESSELITURGIEN UNDER DEBATT
- (KARI SUNDBY, BORGHILD KRANE, ERIK GUNNES) -
FILM: «KARDINALEN» - BLIKK PÅ TIDEN - LESERBREV

NR
10

NESTE NUMMER UTKOMMER 6. JUNI 1964

AV KIRKENS LIV

Uken 24.—30. mai

Uken 31. mai—6. juni

TREENIGHETSFESTEN

ANNEN SØNDAG E. PINSE

Epistel: Rom. 11, 33—36.

Epistel: 1. Joh. 3, 13—18.

Evangelium: Matt. 28, 18—20.

Evangelium: Luk. 14, 16—24.

Lenge har man tvilt, om det var riktig å holde en spesiell fest til ære for den treenige Gud. Er ikke hele liturgien en eneste lovprisning av Treenigheten? Men tanken om å holde en slik høytid har slått igjennom. Festen blir holdt som en foreløbig avslutning av kirkeåret etter jule- og påsketiden som minner oss om Kristus, og Pinse som taler om Gud den hellige Ånd.

MANDAG: *Gregor VII*, pave. Denne Gregor har intet å gjøre med den gregorianske sang, derimot med den gregorianske reformbevegelse i det 11. århundre. Hans pontifikat ble av avgjørende betydning for å løsrive Kirken fra den verdslige makt. († 1085)

TIRSDAG: *Filip Neri*, bekjenner. Ekte representant for den katolske reformbevegelse på 1500-tallet som ikke var så meget anti-protestantisk som ekte katolsk. († 1595)

ONSDAG: *Beda den ærverdige*, bekjenner, kirkelærer og benediktiner. En av den tidlige middelalders lysende skikkelser. († 735)

TORS DAG: KRISTI LEGEMSFEST

Epistel: 1. Kor. 11, 23—29.

Evangelium: Joh. 6, 56—59.

Denne fest er en av de folkeligste i den katolske kristenhet på grunn av den prosesjon som finner sted enten idag eller søndagen deretter. At Thomas av Aquino har forfattet offisiet har gjort sitt til å kaste glans over dagens liturgi, men la oss ikke glemme at viktigere enn Thomas' egne tekster er de bibelske lesninger som han med teologens skarpe blikk har valgt og latt seg inspirere av i sin diktning.

FREDAG: *Maria Magdalena av Pazzi*, jomfru. Karmelittsøster. († 1607)

LØRDAG: *Jomfru Marias lørdagsmesse*.

Begge tekster passer meget godt for høytideligholdelsen av Kristi legemsfest: Epistelen fordi den handler om broderkjærligheten, og evangeliet fordi den forteller i lignelsens form om det guddommelige gjestebud vi alle er innbudt til. Samme dag (31. mai) minnes vi Marias dronningverdighet.

MANDAG: *Angela Merici*, jomfru. Hun gjorde en pionérensats ved å grunnlegge folkeskoler for piker og grunnlegge en orden (Ursulinnerne) i den hensikt å dekke dette behov. († 1540)

TIRSDAG: Ferialdag. Messen er søndagens.

Likeledes ONSDAG.

TORS DAG: *Frans Caracciolo*, bekjenner. Han arbeidet især for fangene. († 1608)

FREDAG: JESU HJERTEFEST.

Epistel: Efes. 3, 8—19.

Evangelium: Joh. 19, 31—37.

Apostelens ønske i dagens lesning er først og fremst at Kristus må bo i våre hjerter ved troen, og at vi, rotfestet i hans kjærlighet, må fatte dimensjonene av denne hans kjærlighet som overgår all kunnskap. Evangeliet gjengir Johannes' vidnesbyrd om at Jesu side ble åpnet på korset og at der fløt ut blod og vann, dåpens og nattverdets talende symboler.

LØRDAG: *Norbert*, biskop og bekjenner. Han var en forgjenger til de store ordenstiftere i høy middelalderen, især til Dominikus. Han grunnla en orden som etter det sted hvor den ble grunnlagt bærer navnet Prémontré. († 1134)

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER

OSLO KATOLSKE BISPEDØMME:	Stille	Høy-
	messe	messe
OSLO: <i>St. Olavs kirke</i> , Akersveien 5. Biskopen og prestegården 42 52 87. Sogneprestkontoret 41 41 61	7.00 9.00	11.00
<i>St. Hallvarvs kirke</i> , Fransiskanerne, Urtegt. 29, tlf. 68 08 68	8.30 19.00	11.00
<i>St. Dominikus kirke</i> , Dominikanerne, Neubergrgt. 15, tlf. 55 07 71	8.15-9- 11.30	10.00
<i>Vår Frue Villas kapell</i> , Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	—	8.30
<i>Grefsen kapell</i> , Gladsvei 23, tlf. 212355	—	9.30
<i>Lunden kloster</i> , Trondheimsv. 309, tlf. 21 25 87	—	9.00
ARENDAL: <i>St. Franciskus kirke</i> , Tyholmen, tlf. 2209	8.00	10.45
BERGEN: <i>St. Pauls kirke</i> , Christiesgt. 16, tlf. 15 410	8.00 9.00	10.30
<i>Vår Frue kirke</i> , Helleveien	—	9.30
DRAMMEN: <i>St. Laurentius kirke</i> , Cappelensgt. 1, tlf. 83 20 19	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: <i>St. Birgitta kirke</i> , Kongensgt. 9, tlf. 1438	8.30	10.45
HALDEN: <i>St. Peters kirke</i> , Kristian V.s pl. 1, tlf. 1168	8.00	10.45
HAMAR: <i>St. Torfinns kirke</i> , Torvgaten 113, tlf. 23 75 1	8.30	11.00
HAUGESUND: <i>St. Josefs kirke</i> , Haraldsgt. 21, tlf. 3195	8.30	11.00
HØNEFOSS: <i>St. Theresia kirke</i> , Vesterngt. 5, tlf. 266	8.00	10.30
KRISTIANSAND S.: <i>St. Ansgar kirke</i> , Kirkegaten 3, tlf. 24 225	8.00	10.30
LILLEHAMMER: <i>Mariakapellet</i> , Weidemansgt. 3, tlf. 52 550	—	10.00
LILLESTRØM: <i>St. Magnus kirke</i> , Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15
MOSS: <i>St. Mikael's kapell</i> , Ryggeveien 24	—	11.00
PORSGRUNN: <i>Vår Frue kirke</i> , Sverresgt. 26, tlf. 50 793	7.45	10.45
STABEKK: <i>Maria Kirke</i> , Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30	10.45
STAVANGER: <i>St. Svithun kirke</i> , Dronningensgt. 8, tlf. 25 534	8.00	10.30
SYLLING: <i>St. Hallvarvs kapell</i> , tlf. 84 90 28 (Drammen)	—	—
TØNSBERG: <i>St. Olavs kirke</i> , Sandefjordgt. 1, tlf. 11 949	—	10.45
<i>St. Olavs kapell</i>	8.00	—
TRONDHEIM APOSTOLISKE VIKARIAT:		
TRONDHEIM: <i>St. Olavs kirke</i> , Prinsensgt. 2a2. Biskopen og prestegården tlf. 21 214	8.30 19.00	11.00
<i>St. Elisabeth Hospitals kapell</i> , IIa, tlf. 21 670	6.30	—
KRISTIANSUND N.: <i>St. Eysteins kirke</i> , Flintegaten 5, tlf. 2779	8.00	11.00
MOLDE: <i>St. Sunniva kirke</i> , Parkveien 23, tlf. 1100	8.30	11.00
ÅLESUND: <i>Vår Frue kirke</i> , tlf. 7558	—	11.00
<i>Mariabeimen</i> , Nørve, tlf. 7184	8.30	—
DET APOSTOLISKE VIKARIAT FOR NORD-NORGE:		
TROMSØ: <i>Vår Frue kirke</i> , Storgaten 94. Biskopen og prestegården tlf. 3604	8.15 6.20	10.30
<i>St. Elisabeth hospital</i> , Mellomveien 15, tlf. 2101	—	—
BODØ: <i>St. Eysteins kirke</i> , Hernesveien 22, tlf. 21 783	8.15	10.30
HAMMERFEST: <i>St. Elisabeth Inst.</i> , <i>St. Mikael's kirke</i> , Strandgt., tlf. 1392	8.00	10.30
HARSTAD: <i>St. Sunniva kirke</i> , Skolegt. 4, tlf. 1205	8.00	10.30

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaktør: Pater Hallvard Rieber-Mohn.

Redaksjonens adresse: Nebergsgaten 15, Oslo 3.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo.

Kontortid: 9—16. Lørdag: 9—14. - Tlf. 42 31 70

Boligtelefoner: Redaksjonen 55 07 71.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 20 pr. år - Kr. 10 pr. ½ år. Utlandet kr. 24.

Annonser: 10 dager før utg.dagen (se nederst på omslagssiden). 24 nummer årlig. - Postgiro 153 21

DE FATTIGES KIRKE

I forrige uke ble det kjørt en russisk kulturfilm om kunstskatter i Kreml på Filmavisen. I femten minutter fikk Oslofolk som gikk innom se vidunderlige ting — blant annet av stjålet kirkegods. I praktfulle farver. Skjønne kalkere, utsmykkede vievannskar, gamle krusifikser og tunge messehagler ble vist frem mens en ukjent kommentator i en nesten jevn, dagligdags tone snakket om «fjerne tider» og dvelte lenge og vel ved de mest kostbare gjenstandene. Så tenkte vel en del som forlot kinosalen etterpå at: jo, det var ikke noe rart at meningmann sultet den gangen...

På et annet plan er det den samme argumentasjon som brukes av enkelte krakilske anti-katolikker her hos oss når de snakker om de skjulte rikdommer i pavens kjellere. Det hjelper sjelden at man etterpå ganske rolig forteller at de kunstverdier som finnes i Vatikanet, i all sin prakt og med all sin verdi, ikke ville mette vår verdens sultne og fattige en time engang. For sulten og nøden som i dagens situasjon har et slikt omfang at to tredjedeler av jordens befolkning aldri er mette, den skyldes ikke skjulte kirkeskatter, men vår alles uvilje mot å dele vårt daglige brød.

Og menneskers dype nød i Russland, enten det har vært i tsartiden eller under sovjetstyret, har heller ikke bunnet i skumle prelators griskhet, men i en alminnelig og blind selvgodhet og senere en perversjon av tanken om menneskets fellesskap og menneskets verdighet.

Så langt vet vi at kulturfilmen fra Moskva er propaganda. En propaganda som ikke vet noen plass for noe om Kirkens arbeide i to årtusener for de fattige for eksempel, et hjelpearbeide som foregår også i 1964. Tuseener får sin mat daglig ved prester og søstre og legfolks enkle hjelp.

Men dypere enn dette er Kirken idag i ferd med å finne igjen sitt utgangspunkt som de fattiges kirke. En kirke som trer frem som de rikes kirke har ingen gjennomslagskraft, heller ikke i våre dager. Ikke i vårt mette Europa, ikke i Afrika eller Syd-Amerika. Og Kirken har sett det klart. I 1962 sa pave Johannes at den vil være «alles kirke og særskilt de fattiges kirke». Og som et signal utløste de ordene en forvandlende virksomhet som man ennå bare ser de første virkninger av.

Allerede ved Konsilets begynnelse ble det dannet en såkalt «fattigdomsgruppe», en gruppe som blant annet teller en hjelpebiskop i Rio, en biskop fra Sahara, en fransk biskop, en italiensk biskop osv. Det er en gruppe menn som leter etter praktiske muligheter «til å hjelpe Kirken å finne igjen de tapte stier til fattigdommen». Egentlig kommer det ikke til å fullbyrdes før ved tidens slutt, men hver gang Kirken reformerer seg for mer å ligne den fattige Kristus har den en av sine store stunder, i fattigdommens mysterium. Dagens pave og mange biskoper, ikke alle tilhører «fattigdomsgruppen», tror at en av disse «stunder» nå er inne.

Også i handling understreker biskopene sin tro på dette. Særlig i Latinamerika finner Kirken igjen sitt «ansikt» som de fattiges mor. En biskop gir sitt palass til et hjem for de fattige, en annen stopper byggearbeidene på en ny katedral og går isteden igang med å bygge en by for arbeiderne, andre skjenker bispesetets jord til bøndene eller danner kooperative foreninger blant dem. En har stiftet «Forsynets bank» i slummen, en merkelig bank som drives på gaver. Osv.

Jeg var sulten, jeg var tørst, jeg var naken, slik fortalte Kristus sine venner første gang om denne mystiske identifikasjon mellom ham selv og de fattige. Og dagens virkelighet er at Kirken har kraft og mot og ungdom til igjen å se dette. Kirken underveis. Ikke fullkommen, ikke ved målet, men underveis.

Men akkurat dét foruroligende faktum overlater antagelig kommunistene, ikke til sine kulturfilmdirektører, men til andre og mer håndfaste statskontorer. A. R.

MESSELITURGIEN

NORSKE KATOLIKKER DISKUTER

Såvel gjennom våre reportasjer fra de hittil to sesjoner på Vatikankonsilet, som gjennom den artikkelserien ved pater Erik Gunnæs «St. Olav» har bragt tidligere i den nå løpende årgang, har vi søkt å orientere norske katolikker og andre interesserte om de tildels gjennomgripende og radikale forandringer som forestår innen gudstjenestelivet i vår kirke. Vi savner her hjemme et bredt teologisk og pastoralt miljø i stadig kontakt med det engasjerte legfolk — derfor kommer vel mange av disse forandringer, som ellers i den katolske verden er forberedt gjennom årelange studier, eksperimenter og debatter, nokså bardus på mange av oss. Leserbrever og andre reaksjoner kan tyde på at vi her har det første (og neppe siste!) av konsilets store emner som levende engasjerer forstand og følelser langt ut over teologenes rekker. Det er ikke bare n a t u r l i g, for så vidt som liturgien jo både er vårt felles meget kjære anliggende og dessuten det tema som best var forberedt og tidligst ferdigbehandlet av konsilet. Det er også g l e d e l i g, for så vidt som et

stort, nødvendig avklarende arbeid forestår både i geistligheten og legfolket, for at en virkelig og evangelisk fundert tilpasning av gudstjenestelivet til vår tids sinn og behov skal kunne finne sted.

At debatten her hjemme åpner med kraftige innlegg til fordel for latinens bevarelse, forteller sitt: Den øvrige katolske verden — det viser de meget talende stemmetall på konsilet — har tildels gjennom en uhyre omfangsrik debatt og litteratur allerede arbeidet seg gjennom dette spørsmålet, og har altså allerede nådd en konklusjon som avgjort i k k e synes å gå i latinens favor. Det forhindrer ikke at også vi i vår tur må veie argumentene begge veier — noen annen adgang til begrunnede standpunkter finnes ikke.

«St. Olav» vil, så langt det ikke sprenger den variasjon vi tilstreber i hvert enkelt nummers stoff og opplegg, gi plass for artikulerede meningsytringer, som jo i dette tilfelle gjelder verdier som føles sentrale og umistelige for oss alle.

KARI SUNDBY: LATINEN - ET „ENHETENS BÅND“

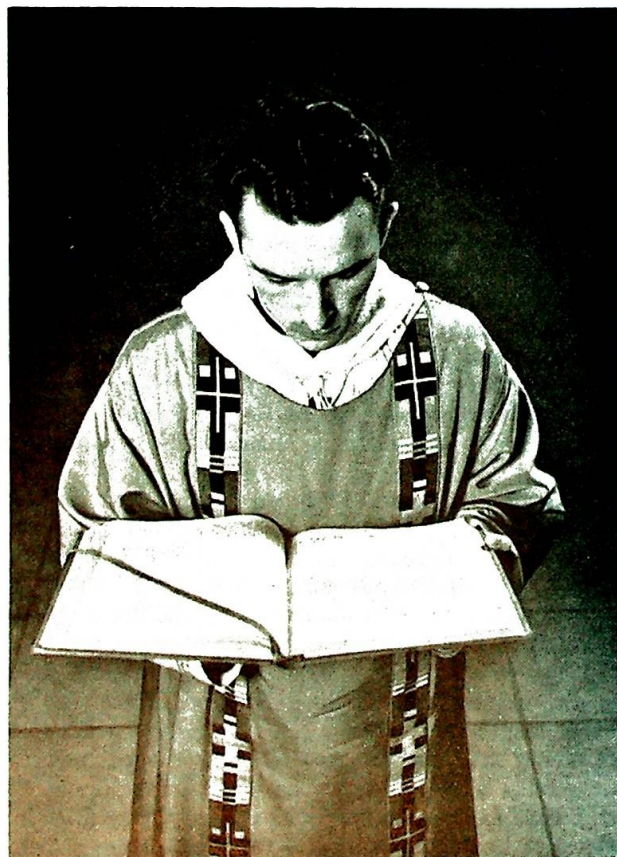
UTDRAG AV EN AVISKRONIKK

Debatten om liturgi-reformene i den katolske kirke ble her hjemme åpnet utenfor «St. Olav»s spalter, for så vidt som skuespillerinnen Kari Sundby gjennom en vel-skrevet kronikk i «Dagbladet» for 12. mars i år ga uttrykk for sin bekymring over «av-latiniseringen» og dens følger. Den kan vi ikke gjengi her i sin helhet, men vi kan referere og sitere et par av dens sentrale synspunkter. Latinens fastslår Kari Sundby, «har siden sen-antikken vært et klart symbol på Romerkirkens universalitet. Det som er i ferd med å skje er at man ved å ta latin ut av kirkelivet rokker ved dette viktige symbolspråk. En menneskehetens erfaring er at man ved å fjerne symboler, samtidig rokker ved den virkelighet symbolene er uttrykk for.»

Kari Sundby fester seg særlig ved at biskopene i fremtiden vil få fullmakter til vidtgående tilpasninger, alt etter «lokale» (i videre forstand!) behov, og hun ser her en oppløsningsfaktor, en «tidsmessighet» som truer det tidløse i kirkens liv. Etter å ha referert personlige — og sterkt negative — inntrykk av hvordan en slik «tilpasset» messe kan arte seg, og referert hva adskillige gode katolske autoriteter tidligere har sagt for latinens bevarelse — blant annet den kjente hollandske språkforskeren Christine Mohrmanns understrekning av latinens verdi som et *vinculum unitatis* (et enhetens bånd), skriver Kari Sundby:

«Hvis liturgien skal oversettes til hvert lands språk, vil latin automatisk do ut av Kirken. Den vil ikke lenger være et levende element i Europa, men i høyden en realitet for akademikere, et eksklusivt mindretall. Derved har den store allmenhet mistet den direkte kontakt med en kristen kulturtradisjon.

Kan den moderne kirkegjenger ikke lenger «forstå» det gamle språk? Nei, vel ikke i vanlig dagligtale, men spørsmålet

Vulgatas latin, sunget eller lest, er vakker. Men gir den oss umiddelbart Guds ord idag?

UNDER DEBATT

DE KOMMENDE REFORMER

har likevel ingen interesse i den sammenheng vi er opptatt av problemet. For ikke på mange hundre år har det alminnelige menneske «forstått» latin. Og likevel! Nettopp gjennom det felles fremmede og dog så kjente sprog blir en universell samhørighet levende i hver kirkesøker. Er det moderne menneske mindre sprogbevaget enn sine forfedre? Nepp. Jeg har ennå til gode å oppleve at en katolsk menighet ikke har svart unisont under messen — og dialog mellom prest og menighet skjer som kjent på latin.

Ut fra et vanlig demokratisk resonnement vil De muligens spørre: Skulle det ikke stimulere kirkesøkningen at folkesprogene kom i daglig bruk? Er det noen erfaring som støtter en slik tankegang?

All popularisering følges av devaluering. Følgelig er det min tro at ingen kirke på jorden bør popularisere seg til «folkelighet». Den største anstøtstenen for utenforstående er vel ikke latinen! Det som sikkert for ikke-katolikker er vanskeligere å akseptere er dogmene — Kirkens læresetninger.»

BORGHILD KRANE: MESSEN - SAKRAMENT ELLER FORSAMLING?

«ST. OLAV» HAR MOTTATT FØLGENDE INNLEGG:

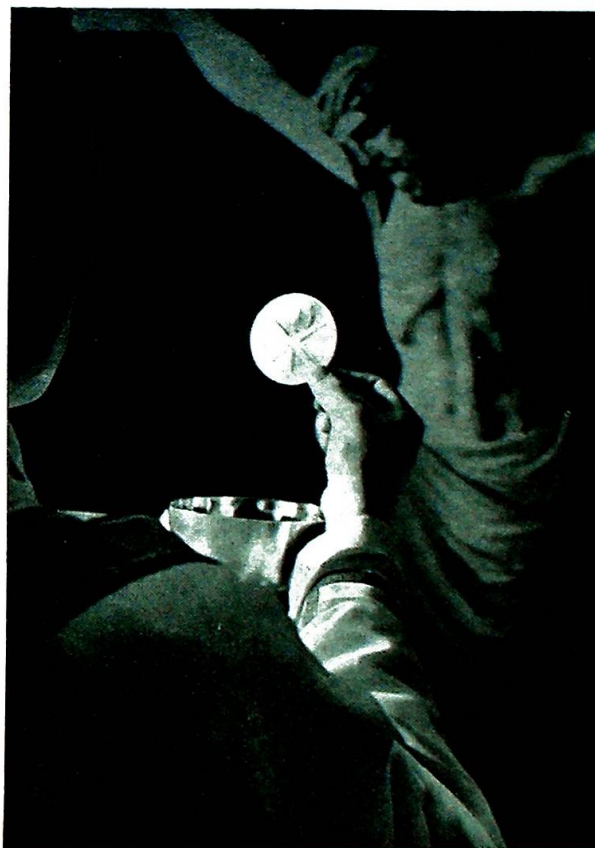
Det katolske legfolk befinner seg — i alle fall på våre breddegrader — i villrede med hensyn til de bebudede forandringer i messeliturgien.

I «St. Olav» — vårt eneste katolske organ — trykkes artikler som bestreber seg på å omkaste, for ikke å si latterliggjøre, argumenter og betraktninger som i lange, lange tider var — bokstavelig talt — god latin.

Vi vet at der er oppnevnt en liturgi-kommisjon som skal komme med forslag til forandringer passende for våre lokale forhold. Men vi vet ikke om denne kommisjon har fritt eller bundet mandat. Vi har i norsk kulturliv et skremmende eksempel på en nemnd som med bundet mandat har avstedkommet «reformere» i vårt sprog som vi siden har måttet ta kampen opp for å komme bort fra igjen. Forhåpentlig vil liturgi-kommisjonen ikke ta Norsk Språknemnd til forbilde i sin reformiver.

Det kan være vanskelig å finne en fellesnevner for hva en gudstjeneste bør være, men det er vel fremdeles slik at den romersk-katolske messe er en sakramental offerhandling, og at hensikten med de former denne handling utføres i, er å samle de tilstedeværende — det være seg få eller mange — til deltagelse og medlevelse i det denne handling dypest betyr. Og det må være den indre samling som er viktigst, ikke den ytre. Det ytre skinn kan bedrage, man kan med stor presisjon innta kroppsholdninger, falle inn med verbale svar, synge med, uten at den indre deltagelse er i orden. Ingen gudstjenesteform kan garantere den åndelige deltagelse hos de tilstedeværende, men det må være formens hensikt å lette denne indre samling om det vesentlige innhold mest mulig.

På en reise sommeren 1962 hadde undertegnede anledning til å oppleve en «modernisert» messe i en middelstor sveitsisk by. Kirkerummet var nytt og moderne, i rotundeform med alteret trukket ut på gulvet. Solen skinnet og menneskene strømmet inn. Alt syntes å ligge til rette for, selv i et fremmed land, å oppleve det messens fellesskap som vi turister hittil har kunnet glede oss over. (Vi er alle turister herfra og til evigheten og har derfor rett til vårt *argumentum ex turismo!*) Ved messens begynnelse kom to prester inn i kirken, den ene gikk med to ministranter til alteret og han selebrerte der messen på vanlig måte. Den annen prest inntok plass ved en lesepult

Den ofrende prest er lederen i et fellesskap som ofrer også sin lovsang og sitt liv.

og han hadde en bestemt funksjon som dirigent for menighetens deltagelse i gudstjenesten.

Det var en veltrimmet forsamling som under dirigentens ledelse sto opp, satt ned, knelte, sang lokale salmer, fremsa bønner unisont og lyttet til messens tekst lest opp for seg på sveitser-tysk. Det var i første omgang en skremmende opplevelse, denne militære presisjon. Men ingen

— — MESSELITURGIEN UNDE

NORSKE KATOLIKKER DISKUTERER DE KOMMEN

kunne ha lov å betvile at deltagelsen var helhjertet. Det ble bare et spørsmål om — deltagelse i hva?

Når den selebrerende prest vendte seg til menigheten med sin hilsen: «Dominus vobiscum», fikk han det vante svar igjen: «Et cum spiritu tuo». Men denne replikkveksling virket helt på siden av det som ellers foregikk nede i mengden. Det ble beklemmende klart at her foregikk to ting innenfor hver sin sirkel, og bare sjelden berørte sirkelene hverandre. Her kunne to så inkongruente begreper settes mot hverandre — sakramental handling eller forsamling. Forsamlingens kollektiviserte og i det ytre effektiviserte fellesskap hadde tapt kontakten med den sakramentale handling ved alteret.

La gå at denne måte å avvikle messen på ikke skal bli almengyldig, men den illustrerte i alle fall hva som kan komme til å skje. Og det motsatte måtte vel være meningen. Det virkelige mål for eventuelle forandringer i messens form og liturgi er vel ikke å forflyktige messens sakramentale karakter, men nettopp å utdype denne spesielle karakter.

Det som i sær er egnet til å forundre, er at der på høyere katolsk hold nå synes å herske bekymring for at vi katolikker plutselig ikke forstår vår egen kirkes gudstjenester. Dette er en eldgammel beskyldning, som vi sant å si heller burde ha vært ferdig med istedet for å møte den i vårt eget miljø. Men hvis denne bekymring er levende, så måtte veien være mere opplysning og undervisning om de ytre former, om latinens bruk, om liturgien. Det kan vel ikke være meningen at den åndelige anstrengeelse som her kreves av legfolket, skal være for meget for moderne mennesker. Nettopp i våre dager og i våre samfunn har vi jo en så gunstig utgangsposisjon gjennom det generelt høye kunnskapsnivå vi kan gå ut fra.

At det under andre himmelstrøk og i andre kulturformer kan være riktig og rimelig å tillempe former og erstatte latinen med de lokale sprog, er en helt annen sak. Men at vi her i vår vestlige kulturs områder — hvor latinen er et grunnsprog — skal tjene noe på å gå over til de bevegelige folkesprogs varierende og usikre former, er vanskelig å forstå. Hvilken norsk sprogform skal f. eks. velges?

Å gi slipp på latin som sakralt felles-sprog og istedet gi rum for nasjonal-sproglig splittelse på dette felt, ville si å følge desintegreringens vei på bekostning av enhetens. Og det i vår tid, i vår verdens situasjon!

Ryktet sier at vi her i Oslo Bispedømme skal oppleve første del av messen — før cånon — på norsk, og resten på latin. Det er vanskelig å sette seg inn i denne forandrings hensiktsmessighet. En slik kunstig oppsplitting av messen i to sproglig forskjellige deler, vil vel heller representere en hindring for opplevelsen av messens enhetlige karakter, at det her dreier seg om en levende organisk sammenheng.

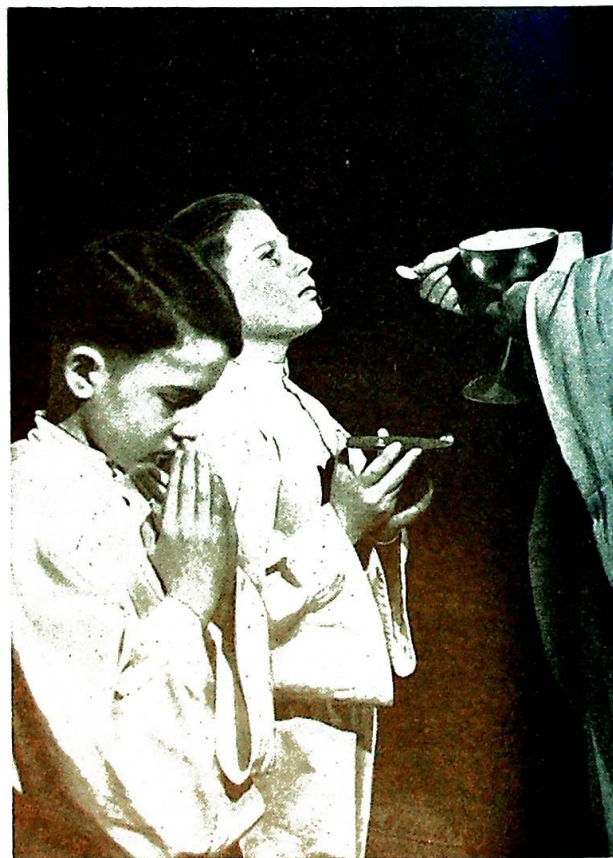
Det har alltid i den universelle, katolske kirke eksistert mange former for andakt og gudstjeneste, og ingen kan ønske å endre dette. Tvertimot. Forsamlingspreget kan gjerne økes i spesielle andakter med lokal sproglig karakter, hvor mennesker samles til salmesang, fellesbønn, preken og betraktning, gjerne i forening med troende fra

andre samfunn. Men vil man forsere en kombinasjon av former med forskjellig rettede intensjoner, risikerer man å sprengre en verdifull og prøvet form uten å ha en adekvat erstatning å sette istedet.

Sigrud Undset brukte i en annen sammenheng et bilde — det om den sprukne omeletten — som her kan melde seg for tanken.

ERIK GUNNES: DE

Når «St. Olav» enda en gang har bedt meg kommentere liturgireformen, er det muligens fordi en del av de innvendinger som er fremkommet — skriftlig eller muntlig — kan oppfattes som innsigelser mot en artikkelserie i bladets nummer 3 til 6, som undertegnede var ansvarlig for. Så får jeg da i det følgende forsøke å supplere denne. Det ville imidlertid også være godt om enkelte av debattantene leste om igjen disse artiklene med noen oppmerksomhet og ettertanke. La det samtidig være sagt at artiklene står helt for min egen regning og skal ikke oppfattes som vår lokale liturgikommisjons meninger. I all sin ufullkommenhet skulle de ikke desto mindre gjenspeile den tangeang som inspirerer den liturgiske bevegelse i Kirken, og som fant uttrykk i konsilets vedtak om gudstjenestens fornyelse.

«Corpus Christi — Amen!» Den nye nattverd-praksis er et første lite skritt mot en fornyet messe.

DEBATT

REFORMER — FORTS.

Overfor de usikre og nedslående muligheter som synes å foreligge, må håpet og ønsket være at røster vil heve seg, inntrengende og advarende, slik at resultatet av «reformene» ikke må bli en oppløsende eksperimentering med messens form og innhold, men tvertimot en utdypende konsolidering.

Borghild Krane.

INGEN VEI TILBAKE

Mann og mann imellom risikerer enhver diskusjon om liturgi å strande ved detaljspørsmål. Det er ikke så rart: I århundrer har den liturgiske vitenskap vært en drøftelse av «rubrikker», av rituelle forskrifter. Den liturgiske bevegelse derimot søker inn til gudstjenestens struktur, dens indre form og mening. Det er ut fra en ny opplevelse av helheten at man nå fremmer en reform av liturgien. Så er reformen ikke et plutselig hugskott av enkelte rabiate teologer, men resultatet av tre—fire generasjoners bønn, pastorale erfaring og vitenskapelige arbeid. Som en moden frukt er liturgireformen falt fra Kirkens tre.

HVA ER DET SOM ER SKJEDD?

La oss kaste et blikk på historien.

Messen er, og har bestandig vært, et møte med Gud. Men det er vanskelig å se det anderledes enn at dette møtet til tider har funnet et nokså redusert uttrykk. I den etterreformatoriske tid er all vekt blitt lagt på en eller to aspekter ved messen, mens andre har vært praktisk talt neglisjert. Prestens rolle i gudstjenesten, hans sakramentale «makt», har vært sterkt overbetonet. Tilbedelsen av den av ham konsekreerte hostie, det rene offerlam, er blitt et hovedelement, til fortrenghet for alt annet. Samtidig forfalt den liturgiske sang. Selve messen ble enten en konsert eller et stumt spill.

Det ville nå være dumt å påstå at de elementer som idag forekommer oss særlig betydningsfulle, er de eneste vesentlige. Vår forståelse av messen idag er resultatet både av en bestemt samfunnsutvikling og av en til dels tidsbestemt vitenskapelig erkjennelse. Men at vi idag eier en rikere innsikt i eukaristiens mysterium enn man i allminnelighet gjorde for et århundre siden, er det vanskelig å komme forbi.

Vår samtids opplevelse av messen kan sammenfattes under et moteord — nemlig ordet *engasjement*. Opp mot den ensidige tilbedelse setter vi messen som *kommunion*, fellesskap. Så man tidligere messen som en ublodig fremstilling av et blodig «slaktoffer», ser vi den nå også som *takksigelse*, som lovprisningsoffer. Stod tidligere den ofrende prest i midtpunktet, er det nå *vårt eget* offer som understrekes — den ofrende menighet som innesluttet i Kristi offer. Var messen lenge konsentrasjon om alteret, er den nå også ekspansjon fra alteret: *forkynnelser*, misjon.

Det er ingen tvil om at vi her står på trygg urkirkelig grunn. Men for at dette engasjement skal bli levet fullt ut, forutsettes en deltagelse i messen av en temmelig annen art enn den de fleste av oss er blitt opplært til. Vi

Liturgikommisjonen i Oslo Katolske Bispedømme har, på grunn av enkelte leseres misoppfatning, bedt oss presisere at ramme-oppsettet «Messen — slik den kan bli» i «St. Olav» nr. 6 ikke gjenspeiler drøftelsene i kommisjonen og er skrevet uavhengig av dens arbeide. Konkrete forslag om reformer er ennå ikke fremmet innen kommisjonen.

* Redaktør Sven B. Riis, Lillehammer, har sendt oss et innlegg angående den sprogform som kan bli aktuell i såvel gudstjenestelivet som i kirkelig godkjente tekster overhodet. Hans brev finnes i spalten «Leserne skriver» side 162.

* Ellers minner vi om at det offisielle «Dekret om den hellige liturgi» (Vatikankonsilets ramme-bestemmelser for reformene) med det aller første vil foreligge utgitt i norsk oversettelse. Debatten, både den skriftlige og den muntlige, vil utvilsomt vinne i saklighet og realisme ved at en setter seg skikkelig inn i dens innhold.

kan si at den liturgiske bevegelse har vært igjennom to hovedfaser, en intensiv og en ekspansiv. Den første bragte en konsentrasjon om *mysteriet*; den ville rense liturgien for ville vekster og la gudsdyrkelsen tre frem i en gjenfunnen verdighet og renhet. Ingen drømte imidlertid om å røre hverken ved de overlerte riter eller ved det tradisjonelle sprog. For femti år siden begynte en ny fase: den pastorale og pedagogiske. Det er den som nå kulminerer, og jeg tror en syntese mellom disse to allerede er godt på vei: Messen sett som en *felles feiring av mysteriet*.

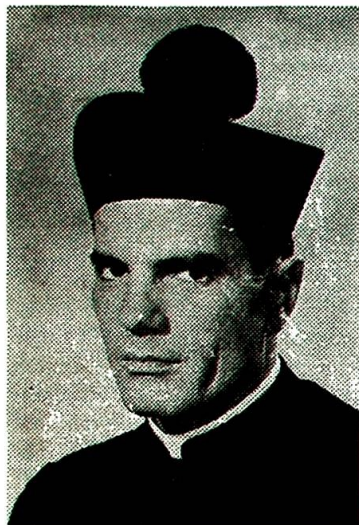
INGEN VEI TILBAKE

Den pastorale, pedagogiske fasen har vært nødvendig; den har bragt messen ut til folket på en ny måte. Men den har hatt sine store ulemper. Den har på sine steder ført til hva dr. Krane kaller «et i det ytre effektivisert og kollektivisert fellesskap» — der menigheten var opp tatt med *sin* gudsdyrkelse og presten ved alteret med *sin*. Denne dubleringen ble imidlertid uunngåelig, *nettopp så lenge presten ikke hadde lov til å delta i menighetens gudstjeneste på folkesproget, men var tilholdt å lese hver smitt og smule av messens ord for seg selv på latin*.

For det må være ganske klart: Blant de store katolske masser på kontinentet har man forlenget nådd den erkjennelse: Der gis ingen vei tilbake. Skal folket i sin helhet engasjeres, kommer man ikke utenom morsmålet. Den gregorianske kirkesang fikk sin sjanse, og opplevde en reell renessanse. Men den nådde ikke ut over sterkt begrensede kretser. Den kunne bare trives under spesielt gunstige omstendigheter. Det er ingen i Frankrike idag som lenger våger å drømme om at man skal kunne nå arbeidermassene med latinsk kirkesang. (Og dette er ikke bare et spørsmål om sprog, men om endrede opplevelsesformer.) Det er knapt noen i Tyskland som for alvor kunne tenke seg å avskaffe det såkalte «deutsche Hochamt» til fordel for en rent latinsk messe. Med andre ord: Valget står ikke mellom latin og folkesprog. Det står mellom forskjellige former for en blandingssritus (der latin og morsmål inngår mer eller mindre harmoniske forbindelser) på den ene siden, og en rent nasjonalsproglig messe på den annen. *Prinsipielt* skulle det da ikke være vanskelig å velge. De *praktiske* vanskelighetene og forbeholdene skal vi komme tilbake til om et øyeblikk.

Her må innskytes at mange reformvenner tenker seg fremdeles en messe som foregår dels på folkesproget, dels på latin. Det er jo også den foreløbige løsning Vatikan-

(Forts. neste side)

Tom Tryon i «KARDINALEN»

Tom Tryon som «kardinalen» Stephen Fermoy — et noe pregløst midtpunkt i en ganske veldreiet underholdningsfilm.

Robinsons bestseller «The Cardinal» kom bare i USA i 1,3 millioner eksemplarer — siden erobret denne underholdende og litterært sett ganske verdiløse romanen verden. Med føljetongens hurtige og litt overlesede dramatiske skildring den et (meget amerikansk) katolsk presteliv og omsatte i miljøskildring og spennende handling mange av de nokså tørre opplysninger en ellers finner i opplysende eller apologetiske katolske brosjyrer.

Otto Premingers film over boken har tatt vare på mange av dens beste og noen av dens dårlige sider. Prestens barndoms-miljø — de irske immigrantfamilier ved århundreskiftet — utleverer han som et interessant tidsbilde, der sjarmen og vitaliteten ikke mangler innslag av skremmende intoleranse og

konsilets liturgikonstitusjon legger frem — ennskjønt den også åpner dørene for mer radikale endringer. Personlig tror jeg ikke vi kommer frem til en virkelig enhetlig mysteriefeyring før man har definitivt avstått fra å skille mellom mer «hellige» tekster, som må leses på latin, og mindre farlige, som folket kan få del i. Den store takksigelsesbønnen, med et teknisk ord *anáfóraen* (dvs. prefasjon plus kánon) er messens sentrum, og angår i aller høyeste grad folket. Den strukturerer hele messen, gir hver enkelt del av den dens fulle innebyrd. Først når den er kommet til sin fulle rett, vil messen igjen kunne bli den felles feiring av mysteriet den er ment å være. At utviklingen går den veien, fikk vi også et tydelig fingerpek om ved konsilets drøftelser: Det opprinnelige utkastet presiserte at «formen» — selve den sakramentale formel — i hvert sakrament måtte bibeholdes på latin. Dette forbeholdet gikk ut etter en protest fra en majoritet på konsilet, og finnes ikke i det endelige vedtaket.

LATINEN ER UNDER AVVIKLING

Når det altså hever seg røster for prinsipielt å bevare latinen i vår katolske gudstjeneste i Norge, tror jeg det

vulgaritet. Som i «Exodus» er Preminger ute for å fortelle en farverik historie — den fører oss fra Boston til Rom, derfra til sydstatene, med rase-opptøyer og Ku Klux Klan, derfra til Wien, hvor nazismens innbrudd ved «Anschluss» blir drastisk skildret, og ender så igjen i Rom, der purpuren venter. Som regiarbeide og som fotografering er det godt og behagelig håndverk, og i den omfattende rollelisten er der enkelte gode prestasjoner. Hovedpersonen er riktignok en glatt og interesseløs figur (Tom Tryon), rett ut av en motejournal. Men andre interesserer: Premingers regissør-kollega, den berømte John Huston (som blant annet laget «Freud») spiller menneskelig og levende den gamle kardinal Glennon, og Burgess Meredith møter vi som en dødssyk og utfattig original av en sogneprest. Den østerrikske skuespilleren som tolker Wiens erkebiskop, kardinal Innitzer lager også en god skikkelse, men de østerrikske biskoper har som kjent offentlig erklært at de ikke godkjenner den historiske riktighet av scenene under Hitlers «Anschluss». Preminger, som selv er wiener, har merkelig nok vært mest klosset når det gjelder sammenstøtene mellom Hitler-Jugend og Katolsk Ungdom utenfor Stefansdomen — de sistnevnte synger, gruppert som et operakor! mens køllene suser. I Vatikanet ferdes filmen derimot med sikker sans for det vakre og verdige — her er prektige interiører.

Kunst er dette ikke. Probleemene fremstilles på et vel behagelig, overflatisk nivå. Her er dessuten en lei slagside til profan sans for karriere. Tolkningen av prestens tvil og kriser er konvensjonell og klisjé-preget — den har ikke noe med ekte drama eller virkelig sjeloliv å gjøre. Når en vet hva dette emnet faktisk kan romme (tenk på presteskjebnen i Bernanos' bok «Underet i de tomme hender!»), ender en med å finne plattthetene nokså ulidelige. Men «Kardinalen» er unektelig også en vakker bildebok — av dem som en gjerne blar i, men vel neppe husker.

X.

«TO BRØDRE»

er en dypt alvorlig familieskildring — en tragedie som i en langsom, dvelende stil utfolder varmen og hengivenheten i den rike italienske menneskelighet. De ypperlige skuespillerne *Marcello Mastroianni* og *Jacques Perrin* holder et farlig tårevått tema mesterlig ute av sentimentalitetens hengemyr.

i tillegg til hva jeg tidligere har skrevet om denne saken («St. Olav» nr. 5) kan være nyttig å peke på følgende:

Latinen som «vinculum unitatis» — enhetens bånd — er allerede avgått ved døden. De første reformene som er gjennomført på kontinentet gir en utvetydig pekepinn om hva kirkelederne der mener om spørsmålet. I Frankrike har det samlede episkopat gått inn for en så vid anvendelse som overhodet mulig av morsmålet. Tyskerne kommer godt etter; Nederland, Belgia og Sveits likeså. Hva de søramerikanske biskopene mener om saken er velkjent, og nå begynner selv det hittil sterkt konservative USA å røre på seg. Kort sagt: Det blir lille Norge som skal forvalte arven fra Cicero og «vinculum unitatis», foreløbig i selskap med Italia og Spania — jo, og så England, der biskopene er kjent som særdeles forsiktige generaler og bærer på en tung arv av anti-anglikanisme.

Spøk tilside. Det forekommer meg en ytterst alvorlig sak å lulle seg inn i den illusjon at det norske folk, som i fire hundre år har vært vant til en gudstjeneste på morsmålet, noen gang skulle kunne tenkes å vende tilbake til å dyrke Gud på et så fjernt tungemål som latin. Latinens tradisjon her i landet har alltid utgjort en meget tynn

Kristi legeme og blod

KATEKESE HOLDT ÅRET 348 AV DEN HL. KYRILL, BISKOP AV JERUSALEM

Dagens tekst var den samme som vi nå bruker på Kristi Legemsfest, nemlig 1. Kor. 11, 23—29: «Brødre, jeg har fått av Herren det som jeg har overgitt dere, at Herren Jesus i den natt da han ble forrådt, tok brødet og takket, brøt det og sa: Ta og et. Dette er mitt legeme som skal gis for dere...»

Kyrill kommenterer teksten for neofyter som nylig har mottatt sakramentet for første gang i påsken:

«Denne lesning av apostelen Paulus er nok til fullt ut å opplyse dere om de guddommelige mysterier som, siden dere har fått adgang til dem, har gjort deres legeme ett med Kristi legeme og deres blod ett med hans blod. Paulus sa jo nettopp: «i den natt han ble forrådt tok Vår Herre Jesus Kristus brød, takket, brøt det og ga til sine disipler i det han sa: «Ta, et, dette er mitt legeme. Så tok han begeret, takket og sa: Ta, drikk, dette er mitt blod.» Når selve Ordet sier om brødet: Dette er mitt legeme, hvem kan ennå nøle? Og når hans egne ord slår fast: Dette er mitt blod, hvem kan dra dem i tvil og påstå at det ikke er hans blod?

En gang i Kana i Galilea forvandlet Jesus vann til vin — til vin som er blodets nære slektning — og nå skulle han ikke kunne gjøre krav på vår tillit når han forvandler vin til blod? I et jordisk bryllup han var buden til, gjorde han dette merkverdige mirakel, hvem kan nekte å erkjenne at han med langt større grunn tilsto sine brudesvenner å nyte hans legeme og blod.

«Det er derfor uten skygge av tvil at vi, under brødets og vinens skikkelser, tar del i Kristus. Under brødets skikkelse, er det hans legeme som blir gitt deg, under vinens skikkelse, er det hans blod, så du som blir delaktig i Kristi legeme og blod, blir ett legeme og ett blod med ham. Og slik blir vi «Krist-bærere», når hans legeme og hans blod trenger inn i våre lemmer. På denne måten blir vi, ifølge apostelen Peter (2. Pet. 1, 4), delaktige i den guddommelige natur...»

«Brødet og vinen synes deg å være i sin naturtilstand: la deg ikke stanse. De er, ifølge Mesterens erklæring, Kristi legeme og blod. Prøver sansene å dra deg med seg, så må troen berolige deg. Avgjør ikke spørsmålet ut fra hva du smaker, men frimodig ut fra en tro uten skygger, du som har fått adgang til Kristi legeme og blod.

Fullt klar over disse sannheter, trygg på at det som ser ut som brød ikke er brød til tross for at det smaker slik, men Kristi legeme, at det som ser ut som vin ikke er vin til tross for smaksansens protest, men Kristi blod, med Davids profetiske ord i minne «... og det brød som styrker menneskets hjerte tilskynder ham til å salve sitt ansikt med glede» (Ps. 104,15), styrk du ditt hjerte når du mottar dette åndelige brød, og preg din sjels ansikt med glede. Måtte du bevare dette ansikt i den rene samvittighets nakenhet, se Herrens herlighet som i et speil og gå frem fra herlighet til herlighet i Kristus Jesus Vår Herre, hvem tilkommer heder, makt og herlighet i evigheters evighet. Amen.»

I en senere undervisningstime sier Kyrill også noe som er interessant i forbindelse med den siste reform ved meddelelsen av kommunionen. Han forklarer sine konvertitter hvordan de skal komme frem og motta sakramentet:

«Når du så kommer frem, rekk ikke frem håndflatene med utspilte fingre. Men, når Kongen skal hvile på din høyre hånd, lag en trone til ham med venstre. Motta Kristi legeme i din hule hånd, og svar: Amen. Og når du har latt dine øyne hvile på det hellige legeme og bli helliggjort av denne kontakt, ta så det og sorg for at intet av det går til spille.»

Av teksten fremgår det tydelig at vi ikke helt følger det gamle rituale. Den gang tok de troende imot Herrens legeme, idag blir det lagt på tungen. Men når vi nå svarer Amen knytter vi vår handling til en tradisjon som er bevidnet allerede i oldkirken.

tråd, våre forfedre skapte som kjent middelalderens rikeste nasjonalsproglige litteratur. Selv så jeg nok mer enn gjerne at latinen kom inn i skolen igjen. Men enda en gang å knytte evangeliets forkynnelse til en — om enn aldri så fornem og vesentlig — politisk-kulturell «sak» — forekommer meg helt utilstedeilig. (Så meget mer som man må tenke seg to ganger om, før man setter likhetstegn mellom den vesterlandske kulturtradisjon og dyrkelsen av det latinske sprog.)

Har vi imidlertid overhodet noen praktiske muligheter for å få i stand en gudstjeneste på morsmålet her i Norge? I vurderingen av dette spørsmålet gjelder det sannelig å holde bena på jorden.

For det første: Før man har et høyverdig alternativ, kan det ikke komme på tale å avskaffe den latinske høymesse. Men i de fleste kirker feires det mer enn én messe, og i mange småbyer nesten aldri en riktig høymesse. Praktisk politikk forekommer det meg derfor å være å ta sikte på en forbedring av dialogmesser og sangmesser. Her er det reelle muligheter for en direkte bruk av norsk — samtidig som det er her vi er vidne til de merkverdige og pinligste former for dublering — der presten

ved alteret overdøves enten av tvilsomme «salmer» eller av altfor geskjeftige kommentarer.

For det annet: Noen umiddelbare endringer av større rekkevidde kommer neppe på tale; sentralkommisjonen i Roma har lange arbeidsår foran seg. Det gjelder imidlertid i løpet av disse årene å forberede reformen.

For det tredje: De kompetanser man rår over i Norge, er uhyre begrensede. Dette revisjons- og nybrottsarbeidet krever den ytterste varsomhet og den grundigste skoleing. Det krever den beste innsikt i norsk sprogfølelse og inngående kjennskap til liturgiens egne former og uttrykksmåter. Det dreier seg om et langt og vanskelig arbeid, som vil kreve årrekker før det kan sies å være lykkelig gjennomført.

Men dette kan ikke være noen unnskyldning for ikke å begynne på det. Kirken søker til enhver tid den mest egnede form for forkynnelsen av evangeliet. Her i Norge, i vår lille minoritetsgruppe, har vi helt særlige grunner til å være våre for alt som kan bringe oss nærmere både troende og ikke-troende landsmenn. Kan man virkelig tvile på at en rett opplevd og forstått liturgi-reform vil bidra til det?

BLIKK på TIDEN

SNEVER «HORISONT»

■ Det er med et heller distré øye vi de siste årene har fulgt antroposofenes tidsskrift «Horisont». Ikke bare fordi det visst har noe bortimot Norgesrekord i trykkfeil, men fordi det i forfatteren Ernst Sørensens redaksjon har holdt seg nokså bedagelig beitende på de spesielle Steinerske kløverenger som lett virker søvndyssende på oss ikke-innviede — det blir gjerne en kjedsommelig form for sekterisme.

Over tidsskriftets siste nummer (1, 1964) sperrer vi ikke desto mindre øynene ettertrykkelig opp. Ikke fordi det omsider er et nummer uten noen artikkel om «Goethes farvelære», en nærmest ihjelkjørt kjepphest i bladets spalter. Men fordi det merkelig nok som rød — eller skal vi si svart? — tråd har et angrep på den katolske kirke som hva hatsk og uefterrettelig perfiditet angår, idag bare finner sin like i noen meget bortgjemte organer for fanatisk fromhet. Det må være en lenge oppspart og ganske ondartet aggressivitet overfor Kirken som kan føre til slike utskielser, på hold der en ellers gjerne gir seg mine av å være spesielt og fornemt informert.

Aasmund Brynildsens skarpt avvisende, men i hvert fall godt artikulerte omtale av den katolske kirke (referert fra en essay-samling som vi omtaler i et senere nr.) hører, sammen med Jan Andrew Nielsens anmeldelse av en polsk anti-klerikal roman, riktignok til de få spaltene en leser med interesse og utbytte. En anonym kommentar til pave Pauls Palestina-reise i år osrer derimot av ond vilje, og er virkelig både utholdende og oppfinnsom når det gjelder å ta alt paven gjør og sier opp i verste mening. Og med Leif Wærenskjolds heseblesende og grovt partiske artikkel om Rolf Hochhuths angrep på Pius XII i dramaet «Stedfortrederen», hvis avgjørende fortegninger nå er påvist inntil kjedsomhet fra de mest ulike hold, ender vi i det flaut demagogiske. Wærenskjold tar vel kvelertak endog på et elementært litterært skjønn når han nevner den fikse teaterskredderen Hochhuth i flukt med en begavelse som Bertholt Brecht, og fastslår at hans sjablon-messige skandaledrama «er i slekt med Dostojevskis «Storinkvisitoren» og Koestlers «Darkness at Noon» — i all verden! Og hva for slags «informasjon» og sans for proporsjoner kan der overhodet ligge bak en tirade som denne:

«Det er som om de to siste paver, Johannes og Paul, kjempet og kjemper mot spesielle konjunkturer som krever total innsats, som om de har oppdaget at den katolske kirke har fått en slagside som må rettes opp. Hva er det for slagside de har registrert? Svaret er kort og godt: Rolf Hochhuths drama «Der Stellvertreter».

Det «svaret» er faktisk så kort at det blir alt annet enn godt — det blir visst endog mer grotesk enn å utlede det Lutherske Verdensforbunds holdning av Axel Kiellands scene-lettvekter «Herren og hans tjenere». En minnes uvilkårlig noen beske ord Alf Larsen engang skrev om «Horisont»s pretensjoner når det gjelder utenriksorientering: «De buttede guttefingre bortover globusen — nei det går ikke...»

Det virkelige og (forhåpentlig ikke bare for katolikker) egentlig nokså opprørende poeng ved Hochhuths drama: At her anklages i *skjønnlitterær*, dvs. tilsiktet upresis og uansvarlig form, en navngitt samtidig for medskyld i uhyrlige krigsforbrytelser — det unnslipper dessverre Wærenskjold. Det forekommer oss temmelig diskvalifiserende.

Endelig tilspisser — snarere enn avrunder — redaktør Sørensen selv sitt påfallende uvennlige og ensidige nummer med en frimodig og nokså hjelpeløs amatør-eksegese over evangelieordene «Du er Peter, og på denne klippe...» Hans akrobatikk for, med Steiners hjelp, å forflyktige denne tekstens sjenerende tydelighet er ikke mer grasiøs enn tidligere kunster i samme genre. Og han etterlater oss unektelig en siste uløst gåte når han etsteds skriver at «all førkristelig erkjennelse av det åndelige utsprang av det gamle instinktive *klærlasyn* som var bundet til slekten, til kjød og blod».

Det er obskurt i seg selv. Men dette «klærlasyn» gjør oss rent preplekse. Hører det til den esoteriske viten som visselig unnslipper vulgære instanser som oss selv og Gyldendals Store Leksikon? Eller er det — nei det er ikke mulig! — simpelthen trykkfeil for *klarsyn*? I sistnevnte tilfelle hever feilen seg nettopp her til den rent symbolske gyldighet.

ALVING OM UNDSET

■ Svensk presse har «stjerne-reportere» av internasjonalt format — det har ikke vår. En av dem er vår venn og trosfelle Barbro Alving («Dagens Nyheter» — siden «Vecko-Journalen»), som for noen år siden ga «St. Olav» et fengslende intervju om presseyrkets etiske sider i vår tid (årgang 1961, s. 261). Nå har hun utgitt en bok om sitt arbeide som journalist i de fem verdensdeler («Det kom aldrig i tidningen» — Bonniers Förlag, Stockholm), som synes å vekke anmeldernes begeistring. Således også Ragnar Kvams, — i en kronikk («Verdens Gang» 8. mai) kaller han henne «en journalist med storsinn», hvilket slett ikke er ufortjent.

Blant annet har han, av gode grunner, festet seg ved hennes skildring av den svenske dikteren Werner von Heidenstams begravelse i 1940. Sigrid Undset, som da nettopp var flyktet ut av det okkuperte Norge, og i Stockholm hadde fått det tunge budskap at hennes eldste sønn Anders var falt i kampen, skulle tale ved bålet til den tyskvennlige svenske dikteren, hvor en krans i hakekorsfarver, større enn den svenske konges, fanget blikket:

«Och så skulle Norge tala.

Det var Sigrid Undset. En sådan tystnad som den som nu sänkte sig har man sällan upplevt. Vi visste ju alla hur det var. Hon bar sorgeslöja men det var inte för Heidenstam. Bakom slöjans svarta nät skymtade hennes ansikte, som alltid stängt för insyn. Denne dag var det slutet i en tragik som var så helt hennes egen at man vände bort blicken i bjudande respekt. Hon gav alltid intryck av en personlig integritet, medfödd og hårt försvarad. I dag var den absolut.

Tio dagar tidigare hade hennes äldste älskade son Anders stupat i Norge, för tyska kulor. Där hon stod, stor och tung i konturerna mot Vätterns värligt sköna fond, visste hon inte om hon någonsin mer skulle få återse sitt land.

Bredvid låg kransen från dem som hade kommanderat dem som hade dödat hennes son och lagt under sig hennes land.

Hon avskydde av naturen att tala offentligt. Hon genomförde sitt tal. Med en röst som bröts hyllade hon på norska författares vägnar vår skald som «sjöng om fosterlandskärleken i främmande land och om kärleken till et fattigt och olyckligt land.»

POP-ROYALISME

■ I den gode nynorske ukeavisen «Dag og Tid» (9. mai) skriver signaturen Gum noen arge ord om hva han (vel neppe hun?) kaller «kongspop» — den internasjonale byrå-produksjonen av stoff og bilder fra kongelig privatliv. Industrien skal nok greie seg, mener han — folk er umettelige, og selv idrettsjournalistikken kan ikke som hoff-reporterne leve fett og behagelig på slitte og tanketomme klisjeer, år efter år efter år:

«Flinke folk i popindustrien har stikk imot alle røymsler greidd å halda interessa på topp for ei utkonkurrert vare. Aldri blir visst folk trøytt av å lesa om ekteskapsvanskane til utlevde ex-monarkar frå Balkan eller kor liketil og grei yngste sone-dottera til ein storfyrste med åtte døypenamn i grunnen er. Dei gamle ringrevane greier seg godt mot nykomarane på popmarknaden, ser det ut til. Stjerner går, men tronpretendentane og ex-dronningane er meir seigliva. Når Elvis og The Beatles er gløynde, skal carlos'ane og prinsessene deira framleis stå på førstesidene. Snørr og tårer skal skvetta i spaltene, storveges oppslag skal koma om bryllaup der datoen blir fastsett av astrologar.

Den eldste bransjen i popindustrien kjem nok til å greia seg, same kor hard tevlinga blir. Den store folkefordummingsindustrien greier seg nok, meir og meir effektiv blir han når det gjeld å skapa interesse for det som i grunnen ikkje vedkjem nokon, snu om på proporsjonane som i ein tivolispegel.

Nyleg var det ein som meinte det var urimeleg med streng kontroll med medisin-reklame samstundes som reklamen for varer som fører til lungekreft er heilt fri. Vi torer ikkje ein gong nemna den same tanken med sikte på tekstspaltene. Då ropar dei straks opp om trykkefridomen. For trykkefridom er også fridom til å driva fordumingsverksemd.

Og til å tena pengar på verksemda.»

FOR LETTVINT

■ I «Vårt Land» (9. mai) har en av bladets fire redaktører, Ingar Hagen et sjokkert hjertesukk over de ferske avsløringer av moralsk forfall og kriminalitet blant skoleungdom på Oslo vestkant. Nå tror vi at slike utskielser er alt annet enn typiske for ungdommen i sin alminnelighet — også når det avgjorte mindretallet av bevisst kristen ungdom er fraregnet. Men redaktør Hagen benytter anledningen — som han gjerne gjør — til å etterlyse en viss sensur; ut fra overbevisningen om at den dårlige påvirkningen, i film og litteratur, som fører tenåringer på avveier — den har jo ikke tenåringene selv laget:

«Vi burde få en moralsk ansvarslov som kunne holde de verste hyenene i ørene.

Men aldri så snart dette nevnes kommer visse organer i Akersgaten løpende med ånds- og trykkefriheten og paralyserer all fornuft. Som om dette emne hadde noen som helst forbindelse med åndsfrihet. Våre lovbestemmelser om åndsfrihet har aldri vært tenkt som vern om kloakken, men om åndsfrihet og åndskamp.

ST. GUDMUNDS LEGAT

Ansøking om å komme i betraktning ved utdelingen av St. Gudmunds legat til fordel for katolske barn i katolske skoler, besendt innen 20. juni d.å. til

Prioren for Dominikanerne,
Neuberggaten 15, Oslo 3

«PEDAGOGIKK OG MENNESKESYN»

14.—20. juni.

Dette kurset på Nansenskolen er åpent for alle interesserte. Forelesere univ.lektor Ruth Frøyland Nielsen, rektor Sigmund Moren, lektor Reidar Myhre o.a.

Nærmere opplysninger fra

NANSENSKOLEN

Lillehammer (tlf. 50 588)

Livets harde tale sier at et vern er nødvendig, og sakyndigheten har forlenget slått fast at miljøet betyr vel så meget for de unges skjebne som hjem og skole.

«Hvor lenge vil du prøve vår tålmodighet, Catalina?»

Nå het jo den anklagede i Hagens berømte Cicero-sitat ikke «Catalina», (hvilket er navnet på et sjøfly) men *Catilina*. Og det er visst faktisk hverken den eneste eller den alvorligste motforestilling en får ved å lese ham. For det ulykksalige er vel, at den kvalitetskontroll et sosialt bevisst (ikke nødvendigvis kristent!) ansvarssamfunn kunne og burde utøve, uten å tre ytringsfriheten for nær, den blir dessverre så altfor mistenkeliggjort og dermed hindret, ved det lite overbevisende skjønn mange av de sensur-glade selv legger for dagen, ikke minst på kristelig hold her i landet. Eldre mennesker som husker hysteriet omkring Nationaltheatrets forhindrede oppførelse av det harmløse dramaet «Guds grønne enger» for siste krig, har vel lenge tenkt sitt. Og de som ikke husker så langt, føler seg nok ikke akkurat beroliget ved en tilsvarende erfaring som knapt er et halvt år gammel: De tallose protester mot Ingmar Bergmans film «Tystnaden», fra folk som ikke engang hadde sett den, og fra hold hvor en ikke-diskriminerende forkastelse av *all* film lenge har vært en inngrodd og utbredt miljø-vane. En kultur-politikk på den bakgrunn gjør det faktisk for lett for seg. Det vet jo både våre myndigheter og opinionen utmerket godt.

Frater Candidus.

ENDEL BOKANMELDELSER

må på grunn av stoffmengden i dette nr. utstå til senere.

DEN DELTE GLEDE

«Svalene», hvis ærgjerrige planer, blant annet i Lima i Peru, vi ofte har redegjort for, har fått strålende nyheter: Norsk Utviklingshjelp har bevilget 140 000 kroner til deres innsats. Samtidig viser det seg at fastetids-aksjonen i Oslo katolske bispedømme til inntekt for samme sak har innbragt kr. 14 161 — et meget godt og generøst resultat.

Overflødig å si at «Svalene» er både glade og takknemlige for begge deler.

velg riktig tobakk

GB-62

mild og moden
aromatisk og velsmakende
SKANDINAVIAS MEST SOLGTE TOBAKK

TIEDEMANN'S GUL

LITTERATUR

Portrett uten rynker

Alden Hatch: «En mann ved navn Johannes». Med et forord av pater Hallvard Rieber-Mohn. Gyldendal 1963.

Det hersker visst ikke megen uenighet om hvilke egenskaper det var som gjorde Johannes XXIII til den kanskje mest avholdte pave i moderne tid. Med sitt åpne, evangeliske hjerte-lag og enkle vesen, lysende av oppriktig godvilje og glad optimisme, og — ikke minst — med sin uimotståelige sjarm vant han ikke bare sine trosfellers, men en hel verdens sympati og kjærlighet. Naturligvis kan ingen som ønsker å tegne et sannferdig bilde av pave Johannes la være å gi nettopp disse sider ved ham en bred plass. Men samtidig er det farlige at en her altfor lett kan ende i en forenkling som ikke yder de virkelige dimensjoner ved Johannes rettferdighet. Man kan komme til å overse det faktum at storheten hos den vitale og godmodige gamle mann hadde rot i en langt mer sammensatt og spenningsfylt personlighet enn legenden om ham gjerne viser.

Amerikaneren Alden Hatch har ikke tatt mål av seg til å gå i dybden her. Hans pretensjoner er forholdsvis beskjedne. Han har villet skildre Angelo Roncallis vei fra den lille landsbyen Sotto il Monte til Peters stol og vise hvordan hans miljøbakgrunn og hans rike erfaringer fra et langt liv i Kirkens tjeneste formet og modnet ham til hans siste store og ansvarstunge gjerning. Boken gir mange interessante opplysninger om Roncallis innsats før han trådte frem i sentrum for verdens oppmerksomhet, den er skrevet ut fra en sterk beundring for Johannes, men heller dessverre nå og da vel meget over mot

det eksalterte og sentimentale. Det er allikevel grunn til å hilse Johannesbiografien velkommen. Ikke bare utdyper den kjennskapet til en pave som også vant mange ikke-katolikkers hjerte her hjemme. Den kaster også lys inn over det embede han beklede og den kirke han ledet under sitt korte, men betydningsfulle pontifikat.

Alt i alt tegner Alden Hatch et meget sympatisk og respektfullt portrett av Johannes. Hva man savner mest, er *rynkene*. De forminsker såvisst ikke mannen.

N. H.

Av «St. Olav» for 75 år siden

LEVVEL, DU SKJØNNE...

For nogle dage siden skjød tæt ved Berlin en luthersk teolog sig med de ord: «Levvel, du skjønnne verden» en revolverkugle igjennem tindingen for derpaa at blive overkjørt af afteniltoget foran hvilket han havde ladet sig falde.

PROSIT

Ex-kong Milan af Serbien synes lykkelig at være undsluppet klostermurene, thi han er igjen dukket op i Konstantinopel paa tilbagereise til Belgrad. Prosit.

FORBUDET

Vi bringer herved til vore læseres kundskab at de ikke mer maa gjøre jagt på elefanter i Kongostaten. Overtrædelser straffes med bøder paa 25—500 francs eller (da der nok er billigt at leve) med fængsel paa 1 maaned til 2 aar.

HR. PASTOR HANSEN

Hr pastor Hansen har tilstillet os følgende skrivelse: «Jeg tillader mig at anmode den ærede redaktion om at meddele sit blads læsere, at det er min agt, om Gud vil, i Luthersk Kirketidende at udtale mig nærmere, saasnt min tid tillater det om stykket «Afguderiet» i nr. 8 af Deres blad».

Det var ret. Vi haaber at pastoren finder bedre tid end «biskop» Trümpelmann.

BRANN

En stor brand har den 28 f. m. lagt galehuset i Löwen og det dertil hørende kloster i aske.

EMIN PASCHA (2.)

Emin Pascha som efter et stort velkomst- og champagneilde i Bagamoyo havde det uheld at tage feil af veien og styrte ned fra en balkong, er i bedring.

St. Hallvard-guttene

(FORELDREFORENING)

arrangerer en høgefest i Urtegt. 29, mandag den 1. juni kl. 19.00.

Det blir varedemonstrasjon ved fru Eriksen.

Sang ved Grünerløkka's mannskor og St. Hallvard-guttene.

Dir. Øistein Vogt.

Afentrekning.

Gratis servering. Fri adgang.

Alle er hjertelig velkommen.

Hvis regn holdes tilstelningen i foreningslokalet.

SOMMERPLANER

Unge norske katolikkers forbund har fremlagt sine sommerplaner. Unge katolikker fra 12 år og oppover inviteres til en rekke nordiske arrangementer som juniorleir i Hvitsten på øst-siden av Oslofjorden, sommerskole på Øm i Jylland, nordisk høyskole osv.

Programmet ser slik ut:

- 11.—19. juli: sommerskole i Danmark. Aldersgruppe 18—30 år; pris 65 danske kroner.
- 19.—26. juli: juniorleir i Norge. 13—15 år; pris 60 kroner.
- 26. juli—2. aug: ungdomsleir i Norge. 16—19 år; pris 65 kroner.
- 1.—8. august: nordisk høyskoleuke i Danmark. Alder fra ca. 20 år; 120 danske kroner.
- 16.—23. august: sommerskole i Sverige. 18—30 år; 70 svenske kroner.

STEVNE PÅ BYGDØY 14. JUNI

Søndag den 14. juni arrangerer Legmannsrådet et katolsk stevne i Folkemuseet på Bygdøy. Messen blir feiret, det blir prosesjon og foredrag og lek. St. Olav bringer i sitt neste nummer et fullstendig program for denne Bygdøy-dagen.

Ta et krafttak

og betal kontingenten til St. Olav for 1964 nå! Svært mange ligger etter også i år, og det blir betydelige ekstrautgifter å måtte sende ut innbetalingskort en gang til.
Kr. 20.— innenlands.

ST. OLAV's eksp., Akersv. 5, Oslo 1
Postgironr. 153 21, bankgiro 3965/163

Et virkelig kvalitetsprodukt

SCANDINAVIAN TEAM

I mai har Oslo hatt besøk av Scandinavian team — en gruppe kvinner fra Verdensunionen for Katolske kvinneforbund. De kom på et to dagers besøk den 11. Møtene ble innledet med en andakt i kapellet på St. Katarinahjemmet hvor biskop Mangers var til stede.

PAULUSKREDSSEN

har nylig utgitt en prektig bok i halvstort format: «Pavens pilgrimsreise i tekst og bilder», ved *Helmut Holzapfel*. Med en lykkelig likevekt mellom levende tekst og godt valgte pressefotos sammenfatter den Palestinareisens merkelige begivenhet, i en trykksak som er fremlagt til en rosverdig lav pris — under tieren!

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	}	Oslo
Bispesgården		
St. Joseph's Institutt		
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Dominikus kirke		
Lunden Kloster	}	Arendal
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem		
Sta. Katarinahjemmet	}	Bergen
St. Franciskus Kirke		
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke	}	Bergen
Vår Frue Kirke		
Marias Minde	}	Bergen
St. Franciskusøstrenes Moderhus		
Øyenklinikken	}	Drammen
St. Josephs Hosp.,		
St. Torfinns Klinik, Hamar	}	Hammerfest
St. Elisabeth Inst.		
St. Mikael's Kirke		
St. Mikael's Prestegård	}	Hønefoss
St. Theresia kirke		
St. Franciskus Hosp.	}	Lillestrøm
St. Magnus Kirke		
St. Magnus presteg.	}	Tromsø
St. Elisabeth Hosp.		
Vår Frue Kirke	}	Trondheim
Bispesgården		
St. Olavs Kirke,	}	Tønsberg
Bispesgården		
St. Olavs kirke	}	Tønsberg
St. Olavs Prestegård		
St. Olavs Klinik	}	Tønsberg
St. Olavs Klinik		

Ved bestilling av olje:
Oslo 68 34 60 - Service 41 79 80

MARIAKONGREGASJONEN, OSLO

Onsdag 3. juni: Andakt i St. Josephs Kapell kl. 19.30.

Deretter samvær i foreningslokalet. Kåseri med lysbilder: «Sardinia — fremtidens turistland», av fru Sopp Colbjørnsen. Alle katolske damer er velkommen.

KATOLSK INFORMASJON

Studiebrev.

Skriv etter prospekt.

P.boks 3664 gl.b. Oslo 1.

St. Hallvard Kameratklubb

har møte hver torsdag kl. 19.30 i Urtegt. 29, Oslo. Tlf. 68 08 68.

FRANCISKUSHJELPEN, OSLO

Urtegt. 29 11, tlf. 68 08 68.

Kontortid 12—13 hver dag unntatt lørdag.

LEGMANNSRÅDET

OSLO KATOLSKE BISPEDØMME

Kontortid hver onsdag kl. 18—20 i Akersv. 5, 1. etg. Tlf. 41 04 41.

OSLO KATOLSKE MENIGHETSPLEIE

Kontortid hver onsdag kl. 11—13. Akersv. 5, Oslo.

LESERNE SKRIVER

Kirkens og liturgiens sprog

Herr redaktor.

I et innlegg i Dagbladet for påske behandlet Kari Sundby det forhold at folkesproget i stigende utstrekning gjør sitt inntog i den katolske gudstjeneste, og beklaget at det «vinculum unitatis» som latinen unektelig representerer, nå blir klippet over. Popularisering kan bare føre til devaluering, hevdet Kari Sundby.

Jeg skal ikke her oppholde meg med hennes problem, men ta opp et spør-

mål som har nær sammenheng med det, og som nå er blitt brennende aktuelt: Om folkesproget innføres i liturgien, hvilken form skal det da presenteres i?

Det er et spørsmål som er særlig viktig og særlig vanskelig på grunn av vår nasjonale sprogsituasjon, og det kan synes som det hittil ikke er blitt tilstrekkelig påaktet. «Katolsk bønnebok» (fra 1944) opererer endog med Gudbrand Lundes sproglige rariteter, og den nye norske messeboken presenterer de bibelske tekster og de kirkelige bønner i en sprogform som til dels er radikallere enn den «ungdomsoversettelse» som er besørget innenfor folkekirken.

Man finner en rekke former som sterkt bryter med tradisjonell religiøs stil, ja tradisjonelt riksmål i det hele. I farten nevner jeg former som framfor foran, vass for vann, og en ubegripelig forakt for endelsen «else», en forakt som ifølge avdøde professor Didrik

Arup Seip er aldeles ubegrunnet ut fra nasjonalt-sproglige synspunkter. Resultatet er iallfall former som nyting, forfølgning og lignende vanskapninger. Det skjemma også å se formen *ennå* feilaktig brukt som gradsadverbium.

Sproglige innvendinger kan etter min mening ikke avvises med at de er formelle og utvendige, og ikke berører det religiøst essensielle, det budskap som tekstene skal formidle. Vilkåret for at budskapet skal nå frem, er *også* at det kles i en sprogdrakt som harmonerer med innholdet, og som ikke kaller på forstyrrende og utenforliggende tanker.

Jeg er klar over at religiøse tekster også må være underlagt forandringens lov, men jeg synes det er beklagelig at man på kirkelig hold er så snar til å slå vrak på et «sakralt sprog», vesentlig forskjellig fra hverdagens. Jeg synes således det er synd at man kaster på båten de gamle formene I og Eder, jeg

<p>KJENTE FREDRIKSTAD- FIRMAER</p>	<p>Norske Fina ^{A/s} Bensin - Petroleum - Fyringsoljer - Smøreljer FREDRIKSTAD TLF. 5 820 TØNSBERG > 12 371</p>	<p>Byens spesialforretning Olsson TAPÉT OG GULVBELEGG Agentgt. 2 - Tlf. 17 080</p>
<p><i>Annr. Panne</i> Kontormaskiner - Kontorutstyr Storgt. 4 - Fredrikstad Tlf. 12 945</p>	 <p>Fredrikstad Glassmagasin Tlf. 1662 - 2062</p>	<p>ØSTFOLDMEIERIET Avd. Fredrikstad</p>
<p>KÅRE KRISTIANSEN Fiskeforretning Telefon 13 190</p>	<p>C. HANSENS Trykkeri og Bokbinderi Tlf. 13 056 FREDRIKSTAD</p>	<p>G. HALVORSEN Kjøtt og pølsevarer Tlf. 11 781 og 12 455</p>
 <p>LEVERPOSTEI Stabburet</p>	<p>EDVARDESEN & NORHEIM A/S Autorisert Installatør Radio og Elektrisk utstyr Tlf. 11 220 - Fredrikstad</p>	<p>HELENE ANDRESEN KJØTT- OG PØLSEVARER Glennengt. 3, 4, 5. Tlf. 12 131 og 12 031</p>
<p>KLEMET JOHANSEN Fredrikstad Begravelsesbyrå Farmannsgt. 10 - Tlf. 13 062 1885 75 år 1960</p>	<p>ALFR. GRØNNEBERG Urmaker og Optiker Fredrikstad</p>	<p>EINAR O. ANDERSEN og WILLY ANDERSEN Bygg og tømmermestere</p>
<p>BRYNILDSENS FABRIKKER Drops og Mineralvann</p>	<p>O. Henriksens Sønner Aut. Rørleggere og Rørhandel Etabl. 1904 FREDRIKSTAD Sentralbord 15 840</p> <p>Engeset & Larsen MANUFAKTUR EN GROS - EN DETALJ FREDRIKSTAD</p>	

tror ikke at de i noen som helst forstand vanskeliggjør moderne menneskers tillegning av Evangeliet, så sant dette ellers presenteres på en begripelig måte.

Prinsipielt burde vel oversettelsen av bibelske tekster og liturgisk materiale ikke bare være en sak for filologer (som altfor ofte kjenner lojaliteten mot gjeldende rettskrivning som ledende motiv!), men for folk som med rette kan kalles sprogets kunstnere og stilens mestere. Ikke for ingen ting var Johannes Jørgensen medlem av den komité

som utarbeidet den danske messeboken, og i farten slår det meg at et slikt arbeid her i Norge måtte ligge i gode hender hos en mann som Ørnulf Ranheimsæter.

Iallfall på dette område kan vel Kari Sundbys tese være på sin plass: popularisering betyr devaluering.

Sven B. Riis.

blant annet medført at de tyrkiske myndigheter gjennom forskjellige trakassier har vist det gresk-ortodokse patriarkat i Istanbul, hvis leder er patriarken av Konstantinopel, den økumenisk sinnede *Athenagoras*, sin uvilje.

Myndighetenes fremferd har vakt bekymring og protester i hele den kristne verden, blant annet har erkebiskopen av Wien, kardinal *König* nedlagt en protest.

TYRKIA

Patriarken i vanskeligheter.

Den ulykkelige og bitre tvist mellom Hellas og Tyrkia over øya Kypros har

FRANCISKUS-SENTRUM, BERGEN

V. Torvgt. 9.
Tlf. 30 416.

Katolsk opplysnings-
og lesesentrum.

Åpent hverdager
kl. 10—13, 16—20.
Lørdag kl. 10—12.30.

Gode Bergens-firmaer

1/8 Kr. Madsens Bok- og Papirhandel

Bryggen 5 - Leppen - Telefon 11 482
BERGEN

K. & J. SOLHEIM Kjøtt - Pålegg - Delikatesser Egen Pølsefabrikk

Solheimgt. 25
Tlf. 99 016 Bergen

HOPSDAL & DAHL A/S Aut. Installatør, Radio- og Utstysforretning

TORNØEGÅRDEN - BERGEN

VESTA - ÆOLUS - BERGENS BRAND

i all skadeforsikring

ERLING KRAGE A/S

PRYD- OG BRUKSKUNST

Bergen

Telefon central 14 110

Telegramadresse: «Kjell»

NYGÅRDSGT. 4

HARALD LYCHE & CO.

Drammen - Sentralbord 83 79 70
BOKFORLAG - MUSIKKFORLAG
PAPIRINDUSTRI
KONVOLUTTFABRIKK

Kjente Drammens-firmaer

Drammens malerforretning

Tlf. 83 39 16 - 83 33 32

Inneh. Asbjørn Gundersen

Utstyr for leger og sykehus

Drammen Bandageforretning

Øvre Storgt. 7 - Tlf. 83 11 71

NORLØFF

Jernvareforretning A/S

Drammen - Tlf. 83 65 80

American Foto

SPESIALFORRETNING I FOTO OG RAMMER

Engene 4 - Tlf. 83 11 45

Filial: Tollbodgt. 16 - Tlf. 83 65 65

H. KOLDERUP

N. Storgt. 12 - Bragernes
Tlf. 83 13 62 - 83 36 48

Gå til fagmannen
når det gjelder møbler

GUSTAV THIELEMANN

Pølse- og hermetikkfabrikk

Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

TYRILYS 1/8 TYRI FABRIKKER

Drammen

Har også landets eneste bivokspresseri

OBS: Bestilling på abonnement, annonser, og henvendelser vedr. adresseforandring, kontingent o.l. bes vennligst rettet til bladets ekspedisjon: St. Olav Bokhandel, Akersv. 5, Oslo. Tlf. 42 31 70.

OSLO

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 43 22 36

Privat 55 77 87 - 69 43 72

Spesialforretning i
RUSTFRITT STÅL
for sykehusene

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

Stortingsplass 7 II

Tlf. 33 36 24 - Oslo

Tlfgr.adr.: RUSTFRIKNUT

Å SPARE ER EN VANE-
SAK, EN VILJESAK, EN
KARAKTERSAK

« K L A R »
Fåes i banker over hele landet

C. Tennant Sons & Co. A.s

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgate 3 b, Oslo

Telefon 33 18 34 - 33 32 37

WISBECH
AKTIESELSKAP

MAJORSTUA - OSLO

MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER

MALERMESTER

Otto Foerster

utfører allslags maler- og tapetserarbeide.

Tlf. 21 69 06

E. M. JACOBSEN

Bakeri & Conditori

Akersgt. 67

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØNN

Gladsv. 23, Grefsen

Tlf. 21 18 32

Melitta

KAFFETRAKTER

og ekstra fin snusmalt
kaffe gir

BEDRE KAFFE

DRØYERE KAFFE

SØREN HANSSEN

Kolonialforretning

Langes gate 6 - Oslo

Telefon 33 77 34

Johan Olsen & Sønner

Entreprenørforretning

Etabl. 1896

KONGENSGT. 17 VII - SENTRALBORD 42 99 90